

## ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadónálban átvéve:  
 Egész évre — 10 kon.  
 Negyedévre — 4 „  
 Kélyben kácsi hordva:  
 Egész évre — 20 kon.  
 Negyedévre — 5 „  
 Vidékre postán szállítva:  
 Egész évre — 24 kon.  
 Negyedévre — 6 „

## TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Meglátás minden nap a hétfő és  
kedd utáni napok kivételévelHelytartóság és kiadónál:  
Nagyvárad, Apáczai-utca 8.A szerkesztőség kizárólag visszamutató  
vagy megfizető nem vállalhat.Hirdetéseket és hirdetőket a  
kiadónálban intézendők.

Egyes szám ára 5 fillér.

NAGYVÁRAD, jan. 18.

## Kinek pártján áll Krisztus?

Dr. Prohászka Ottokár.

Dosztojevszkij, az oroszok hatalmas tehetőségi nemzeti trója egy képpel kezdi Krisztusról irt munkáját; legyen szabad ez alkalommal nekem is előadásomat egy képpel kezdeni.

A karácsony szent éjjében, az éjfél mély sötétségében az Isten a bethlehemi jászolyhoz rendelte a világ hatalmasságait, hogy a világ Megváltója kiválaszta közülük segítőit. Testet öltöttek tehát sorba s eljöttek. Lejött a Capitoliumról az erő imperiális alakja, száraz arccsal, fagyos ajkkal, homlokán borostyánkószorúval, a tetterő redőjével ajkai körül; eljött s bekiáltott a barlangba: Jo, triumphel! Azután belépett s így szólt: »Segítségemet ajánlom föl Neked, népek szabadítója! Ha úr akarsz lenni, hallgass reám; én értek hozzá; nézd enyém a világ. Azt tanácslom tehát Neked, állj az erőszak pártjára s légy Caesar! Aki erős, az győz! A tömeg az szolgálhad, mely urat keres, könyörül rajta s ül nyakára. Vess zabolyát szájára s békét kezére; de a zabolya arany legyen s a békó bársónnyal bélelt legyen s meglátod, hogy ujjong feléd s szerencséjének tartja, hogy hódolhat Neked. Hatalom kell, hatalom s erő kell, ó Emmanuel, nem pedig szabadság. A szabadság kin; a tömegnek nem való: nem tud vele mit csinálni s boldogtalan lesz; vedd el szabadságát s add vissza nyugalmát, akkor tettél jól vele. Prófétáid s angyalaid azt énekeltek, hogy béke lesz; no ha békét akarsz, ne adj szabadságot, mert a szabadságban tengernyi harcz, de béke maroknyi nincs. Dixi!«

A gyermek hallgatott s a hatalom visszavonult; fölült a Capitoliumra s folytatta mesterségét.

Egy új alak jelent meg a színen, Athénből jött az Akmetropolisból; palliummal nyakában, felhős homlokkal, tévovázó tekintettel, a filozófia! Megállt a jászoly előtt s mondá: »Üdvözlégy, akit vártunk! Ha rám hallgatsz, győzni fogsz! Caesar ne légy! Caesar bárki lehet. Te tudod, mert a jövődöt látod; dulakodó praetoriánok, isauri harcosok, germán barbárok jutnak föl Róma trónjára. Ahhoz szerencse kell s erőszak. Mi az? Ahhoz te ugyan hozzá nem nyulsz. Nemcsak te, mi is megvetjük az erőszakoskodó hatalmat. Róma ugyan uralkodik rajtunk, de azért mi a parvenüt megvetjük, mert koldus. Kenyere ugyan van, de szelleme nincs. Mit ér az imperatori arc? Lárva az; nincs esze, üres a feje. Mit ér az: »Jo! triumphel!«? Lárma az, nem gondolat! Nézd, mily szegény tényleg! Ha melegedni akar, hozzánk jön; Graeciából kölcsönöz magának prometheusi tüzet; innen veszi a szépség ihletét. Ha tehát ur akarsz lenni, fűzd a hatalomhoz a csillogó észnek búbját, kábitd el a tömegeket a föltalálások csodáival. Gyujtsd föl az érzés napját, hadd ragyogjon. Ne karddal, észszel győzz! Ne vassal, művészi kézzel alakíts! Hisz embert s nem barmot vezetsz; embert a te képedre s hasonlatosságodra. Dixi!«

A gyermek nem szólt s a tudomány visszavonult.

Valami édes csengés tölti be most a világot, mintha ezüst harangokkal harangoznák be az első karácsonyi éjjelt a szunnyadó világon s Aquae Albulae s Bajae villáiból s Cyprus és Cyrene ligeteiből a barlanghoz szállt a szépség nemtője, a művészet; az élet rózsáival arczán,

a lélek isteni szikráival szemében, a hajnal szépségével s kellemével homlokán; megállt s körülnézett: »Ó lelkek királya, te itt? Engedd meg, hogy fölemeljem himes uszályomat e szeméren! Ugy látom, hogy bárdolatlan jászolodnak, barlangod nyirkos falának nincs még tapasztalata a véső, a kalapács, a radirtű csodás hatalmáról. Hervadatlan szépséget varázsolj magad köré; művészettel teremts új világot! A hatalomhoz, a csillogó észhez fűzd a művészet varázshatalmát; a föltalálók csodáihoz kapcsold a vonalak s hangok észbontó harmóniáját. A goromba, nyers erőre borítsd a színeknek hamvas, hársnyos tónusait; a hatalom száraz arczán reszkettesd meg a szépség aranyos, kékes reflexeit; a kényszer mély, zordon basszusait váltsd föl a kellemnek ezüst hangjával; a kutató élet szürkeszégét hintsd meg az örömeinek ragyogó napsugaraival, s érted lánog a nép! Dixi!«

S a művészet is elment s utána kullogott a munka, fölszedte vasszerszárait s elment Európába.

S végül is itt maradt az éj, a színtelen éj, a barlang, a magány, a csend, a néma csillagok, a tilinkózó pástorok, a szegénység. Jézus a gyermek maga köré tekintett s mondá: »Csakhogy elmentek! Sem hatalom, sem tudomány, sem munka, sem művészet nem elég nekem! Egy imperátorral kevés tudós, néhány művészszel be nem érem! Emberek, én tudom, mi kell nektek! Gyertek utánam én elvezetlek; Mindnyájatokat kiemellek, hatalmat, tudást, szépséget mindnyájatoknak adok! Imperátorokká látókká, remeklőkké teszlek mindnyájatokat; kövessetek s bizzatok!«

S a gyermek tényleg megalapította a maga országát s nem támaszkodott a föntjelezett hatalmakra!

A hatalomhoz nem szegődhetett; mert a hatalom kelleltenül szolgálja a jobbot s *önző és rideg*. Minden imperátor a maga hatalmát védi s mások szolgasága által nagy. Az »Jo triumphel!« sok százezer ember sóhajából s halálhőrgéséből verődik össze. A *hatalom kegyetlen*; lába lapos; izmai duzzadnak, mert kényszerrel s erőszakkal dolgozik; szolgálát nevel s testvéreket nem ismer. Nagy tömegeket mozgat, de egyedeket nem ismer; egyetlen egy egyedét imád: önmagát!

A *hatalom terméketlen*. A haladást nem a hatalom, hanem a gondolat s a gondolat nyomában járó elváltozások eszközlik; a gondolat pedig nincs biborhoz kötve, sőt nagyon kevés nagy gondolatról mondhatni, hogy »porphyrogenetos.« Hány gondolat született trónon? A legtöbbnek bölcsője az igénytelenség s az örök gondolatnak nem volt még bölcsője sem, hanem csak jászola! Nem csoda, annak csend, magány, elmélyedés, bensőség s meleg kell; ott fönn pedig hideg és lárma van.

S melyik hatalomhoz szegődhetett volna Krisztus? A rómaihoz, vagy a barbárhoz? Egy sem állhat meg. A világ elváltozik s egyetlen egy állapotot sem lehet szentesíteni. De a hatalom nem akarja az elváltozást, az küzd a törtető élet ellen. A társadalom eleven élet; tenger, mely önjerejéből dagad. Épp azért a társadalom az élet logikájával fejlődik s szétroppantja a történeti alakulásoknak burkát. Azért van küzdelem a hatalom s a társadalom közt, a haladás s a fönnálló jog közt. A hatalom konzervatív s jogokkal lelánczol; képes képtelenségeket megörökíteni s eltűnő borzasztóságokat. Mi van borzalom a földön, ami már valamikor jog nem lett volna? A rabszolgaság jog volt; a jobbágyosság jog volt; az inquisitio is jog volt; az éhező munkások társadalmi helyzete is jog volt. »Hogy egy társadalomban millió lények valóságos kloaka-életet éljenek,

mint a patkányok, fénytől és melegtől távol s hulladékból élőködve; ha pedig néha napján valami láz győtri a tömegeket és fényes boulevardjainkra kiönti őket a csatorna mint holmi emberi foszlányokat s úgy kell őket elsöpörni, vissza a kloakákba...« ez is jog volt; már hogy volt, de most is az! No értem már; Krisztus Caesar nem lehetett! Nem lehetett! Trónon nem ülhetett; a hatalom jogarát kézbe nem foghatta. Nem lett római, sem görög; nem lett imperiális, sem republikánus; nem lett klasszikus, sem középkori; nem lett Spartakusz sem Napoleon; nem lett Dózsa György sem Nagy Károly; nem tett fejére sem koronát sem frigiai sikkát! Félre az utból hatalmi szörnyetegek! »Vade retro satanas!« Nem kell neki az élettelen hatalom országa!

De talán a tudomány kell neki?

Légy tudós? »Wissen ist Macht.« Az fény és hatalom! Vedd a palliumot: s lépj föl! Allits uj iskolát s fejtsd meg a világot! »Legyen világosság!« mond ki újra e szót. Mond ki, mert éj van. Van ugyan sok ragyogó csillag s üstökös az égen. Van Plato és Zeno, van Kant és Hegel, van Spinoza és Lotze, van Heraklitosz és Nietzsche; vannak; de ezek csak csillagok; kelts föl az égre egy napot: Légy te a nap!

Jézus nem szegődhetett a tudományhoz, mert a tudomány a világot s a létet meg nem fejtheti, s megnyugvást nem adhat. Kell a világba világosság, kell fény és harmonia; hogy-ne kellene, de a béke s az öröm nem a tudományból való. Az ész csak *egy darabja* a nagy világnak az agy csak egy maroknyi föld a mindenségben, valami s nem minden; csupa vég és korlát. Már pedig minket végtelenség vesz körül, az veti ránk árnyékait; eleven metafizika néz ránk argusszemekkel, nem is pislant s soh'se alszik. Eg, ég vesz körül s csillagok járnak körülöttünk az égen!

A mint Flammarion, a költőcsillagász mondta: nous sommes dans le vestibule de l'infini. A tudás körülöttünk óriási falakat épített; előttünk, mögöttünk, fölöttünk az emberi ész remek művei kápráztatnak. De ez még mind csak a végtelenség előcsarnoka és soha sem lesz más. Le vestibule de l'infini!

Azért nem ült Jézus katedrára s nem akasztotta nyakába a palliumot. Minek? Üljön fönt s eregessen fel csillagot az égre, vagy fényes Szent-János bogárkákát az éjbe? Azoktól az éj éj lesz!

Más ténylet kellett gyujtani! a szikrát sem az agyból kellett kicsalni; inspirációkat nem az éjtől kellett kérni. Máshonnan!

S a harmadik hatalmat is visszautasította. Azt mondták neki: légy művész és munkás, mert a munka a haladás lendítő kereke; a munka a Jákób létrája, melyen a patkányok mélységeiből fölfelé az emberhez méltó lét magaslataira tör az ember. Tagadhatatlan ugyan; a munka szabadítja fel az embert a természet nyüge alól s diadalai az embernek diadalai a természet fölött. A kéz a legtekélyesebb eszköz. Hogy a nagy ujj szembe állítható a többi négy ujjammal, ez a civilizáció kulcsa. Az ember nemesi címere — a kéz. Minél nagyobb a diadalt élvező tömeg, annál emberibb létnek örvendhet a társadalom. A ökélesbülő munka emancipálja a társadalomnak alsóbb rétegeit, az csuszattja lassanként a társadalom súlypontját a munkás rétegekbe. A tökélesbülő munka révén érzik a munkások, hogy övék a világ, ők csinálják meg a jobb világot, azért részt is kívánnak s kapnak is jogból, jóból, s a társadalom egyre egyenletesebb s állapota türethetőbb lesz.

De Jézus bár ács volt, a munka apoteosisát nem énekelte. Igaz, hisz a munka —

énekét s dicsőítését soha sem éneklék azok, kik a munka igáját húzzák, hanem akik a munka gyümölcseit élvezik. Hol hallották a juliusi déli nap hevében énekelni az aratókat, hogy »ó be jó az aratónak?« Hol hallották dalt, de mégcsak édes szót a vashámorokban? Inkább a kényszer mint a béke tükrözik az arczokon! A munka munka s nem élvezet! Hagyjuk a frázist!

Jézus a világ boldogságát s az egyén értékét nem a munkába fektette. Nem pedig azért, mert a munka csak *egy darab élet*, csak küzködés a természettel, de *az életnek mélységét le nem fogja s az élet problémáit meg nem fejtí.* Akár biciklin, akár gyalog járunk, vándorok vagyunk. Akár barlangban, akár komfortos házakban lakunk, végleges otthonra nem akadunk. Akár fagygyertya, akár villamos lámpa mellett buvárkodunk, szívünk nyugalma meg nem találjuk. Hálásan fogadjuk a haladó munka áldásait, de érezzük, hogy öntudatunkban lelki világunkban sokkal előbbre nem jutunk! Pedig nekünk ez kell!

Jézus tehát nem lett Caesar, sem tudós, sem művész, sem munkás. Programja sem a hatalom, sem a tudomány, sem a munka révén nem ígér boldogságot az emberiségnek. Mi lett tehát ez a Jézus? Megmondom: *ember*, ki az Isten országát hordozza magában, mert meg van győződve, hogy az Isten szeret minket. *Ember*, ki a kételyt s a nyugtalanságot legyőzte s minden küzdelem s bajnak daczára azt mondja az Istennek: *Atyám! Ember*, ki a gondviselésben bizik s hiszi, hogy nélküle hajunk egy szála sem esik a földre. *Ember*, ki tudja, hogy semmit sem használ az embernek, ha az egész világot megnyeri, lelkének pedig kárát valja. *Ember*, ki a halál sötét portáját az élet kapujának tartja s tudja, hogy a lét alpesi szakadéka után jön a szépség, a derű, a fényreflexeknek Itáliája. *Ember*, ki tudja, hogy ő örökké él.

Ezt az Isten-országának; ezt vallásnak hívjuk. A vallás nem politika, nem tudomány, nem művészet, hanem »justitia, pax et gaudium in Spiritu Sancto«, erény, béke, öröm a Szent-Lélekben. Ez fenékhulláma az életnek, ezen evezünk! Értsük meg szívünket s emeljük föl bizvást szemeinket lelkünk mesteréhez s ideáljához, ahhoz a páratlan emberhez, kiben az Ige testté léta, s a Mi Urunk Jézus Krisztus!

Ez a legeszményibb s legnépszerűbb hatalom, mely népeket éltet s nemzeteket nevel. Nemzetek, melyek jövőt várnak, legkiválóbb férfiak által a vallásos bensőség eszményét, Krisztust s a benne való hitet foglalják le. Dos-tojevsky írja, hogy jövőt ígér a szláv népeknek Krisztus miatt, ki az ő szívükben ragyogó eszme s meleg hit, mialatt a nyugat lankad s az elvénülés redőit szántja fiziognomiájába a krisztusi ideal halaványodása. Az elnémetesedett angol Chamberlain a germán népek bensőségéből s szubjektív elmélyedéséből reméli a Krisztus-imádás föllevenülését s azért bizik, hogy a kulturának azontul is hordozói lesznek.

S mi lesz velünk m. t. Hölgyeim s Uraim? mi lesz a magyar nép jövőjével? Alsóbb rétegeink öntudatlan vallásosságban élnek; intelligenciánk elől pedig az indifferentizmus fátyolozza el a Krisztus-képet! Le a fátyollal! Legyen eszme-leleplezés! Legyen ünnep! Gyuladjon ki a szeretet s a lelkesülés lángja a magyar nemzetben is az Ur iránt. Félre az eretnek — a kétkelő, a kislekű gondolatokkal; tartsuk fenn, óvjuk meg a szent kereszténység hagyományos Krisztus-képet Izraelita testvéreim is tekintsenek föl végre-valahára ez isteni képre! Nem arc ez, mint a Mózes arcza, mely le volt fátyolozva! Ne nyuljanak vissza Gideonra és Sámsonra, ne Jesaiásra vagy Jeremiásra; minek mennek vissza azokra, kik mindnyájan a »jövendőség atyját« várták. Itt a jobb jövendő atya, eszménye, reménye; tekintünk föl rá mindnyájan, hogy fölismerjük benne »az Isten egyszülöttjét, telve malasztal és kegyelemmel.«

Régészeti és történelmi muzeum. (Schlauch-park) nyitva minden vasár- és ünnepnap d. e. 10 órától fél 1-ig és d. u. 8-5-ig 10 kr-ért. Kedden és csütörtökön d. u. 8-5 óráig 20 kr-ért. Más időben 50 kr.

## Apponyi katonai követelése.

Mig az ülésteremben a cukorjavaslat tárgyalása folyt elég unalmasan, azalatt a folyosón nagy szenzáció pattant ki. A közeledő katonai javaslatok tárgyalásáról van szó, mely iránt Apponyi Albert gróf, a Ház elnöke nem ért egyet a kormányval.

Apponyi Albert ugyanis ezelőtt mintegy két hónappal, a katonai javaslatoknak benyújtása alkalmával kijelentette Széll Kálmán kormányelnöknek, hogy ez irányban neki előterjesztései lesznek. És pedig:

1. A hadseregben érvényesíteni az 1867. XII. t. cz.-ben a magyarság részére biztosított jogokat.

2. A katonai alapokat a honvédelmi miniszternek adják át.

3. A kadetiskolákban nagyobb súlyt helyezzenek a magyar nyelv és irodalom tanítására.

4. A magyar tiszték nagyobb mértékben lépjenek elő fokozatosan.

A mint Apponyi Albert gróf e kijelentéseit megtette, báró Fehérváry Géza honvédelmi miniszter azonnal Bécsbe utazott, hogy a koronának előterjesztést tegyen Apponyi követeléseiről. A koronát azonban — mint hírlik — Fehérváry tévesen informálta a dolgokról s így a kívánságokat nem fogadta el.

Apponyi azonban fenntartotta követeléseit s tegnapelőtt azokat memorandum alakjában átnyújtotta Széll Kálmánnak.

A memorandum nagy feltűnést keltett a kormánypártban. Széll Kálmán Bolgár Ferenczet kérte fel, hasson Apponyira, hogy vonja vissza azokat. Bolgár meg is kísérlette ezt, de hasztalan. Apponyi hitközvetve politikai multjára, kijelentette, hogy ragaszkodik ahhoz. Erről folyt az elnöki szobában a tanácskozás; a válság következtében a szabadelvű párt keddi értekezlete elmarad.

Az Apponyi—Széll válságról újabb hírnök a következő:

A képviselőház folyosóin tegnap pozitív formában járt a hír, hogy Apponyi és Széll Kálmán közt komolyan kiéleződött a helyzet a katonai javaslatok miatt. Széll Kálmán be sem jött délig az ülésterembe, hanem szobájában tárgyal a kiválóbb politikusokkal.

Hír szerint Apponyi nincs megelégedve a katonai javaslatokkal és a mennyiben a kormány az ő skrupulusait nem veszi tekintetbe, föltett szándéka, hogy lemond elnöki méltóságáról. Széll Kálmán miniszterelnök viszont nem hajlandó a katonai javaslatok dolgában engedni.

Ugy értesülünk, hogy a konfliktus kiegyenlítésének megkísérlése céljából délután bizalmas értekezlet volt a szabadelvű-pártkörben.

## Osztrák-magyar hajóraj Kis-Ázsiában.

Bécsi tudósítónk tegnap azt táviratozta, hogy a pólai tengerészeti arzenál parancsot kapott három csatahajó, két csirkáló és kilencz torpedóhajó gyors felszerelésére. E hajók mennek a kis-ázsiai vizekre, hogy a Macedoniára vonatkozó magyar-osztrák-orosz reformkövetelésnek kellő nyomatékot adjanak.

## ORSZAGGYÜLES.

### A képviselőház ülése.

Budapest, jan. 19.

Elnök: Gróf Apponyi Albert.

A mult ülés jegyzőkönyvének felolvasása után a napirendre térnek át, a *cukorjavaslatok* folytatódó tárgyalására.

Széll Géza: Pártja nevében kijelenti, hogy a javaslatot elfogadja. (Helyeslés a néppárton.) Hosszabban foglalja a premiumokkal, melyet nem tart helyesnek, a kártel haszonnal. Módosítás végett határozati javaslatot nyújt be.

Neumann Armin: Mielőtt beszédre átérne, az előtte szóló szavaira megjegyzi, hogy az, aki nincs beavatva valamely iparág lényegébe, nem szólhat hozzá érdemlegesen. (Mozgás a néppárton.) Ezután hosszasan szól a cukorrépa termeléséről, amely szerinte rendkívül hasznos. A konvenczióra nézve példákat sorol fel az egyes külföldi államok eljárásairól, törvényeiről, szokásairól. A cukorrépa termeléséről szólva, azt magángazdaságunk egyik igen fontos tényezőjének mondja. A mi cukorfogyasztásunk aránylag a legkisebb a többi államokhoz képest, a cukrot illetőleg. Ezen segíteni kell, a fogyasztást növelni szükséges lenne. Így pl. jó lenne, ha a katonaságnál meghonosítanák a cukorfogyasztást. E tekintetben utal az angol hadseregre. A fogyasztás nyitja azonban a cukoradó leszállításában rejlik. Mielőtt ez megtörténne, a fogyasztás mindjárt emelkedne. A világ cukorszükséglete évente 3 és fél millió métermázsával növekszik. E fontos iparágot csak összetartással, együttműködéssel lehet felvirágoztatni. A javaslatot elfogadja. (Helyeslés a jobboldalon.)

Szederkényi Nándor nem fogadja el a javaslatot, mert azt oly alakban mutatták be, mintha az egy vesztett csata utáni kapitulációról szólna. (Ugy van! a balon.) A vesztett csata színhelye a brüsszeli konferencia volt. De hát a javaslat már meg van. Kétsége van azonban az iránt, hogy Ausztriában törvényerőre fog-e emelkedni az. (Ugy van! a balon.)

Gabányi: Erre nincs garanciánk!

Szederkényi: Husz esztendője kéri már a kormányt, hogy szállítsák le a marhasodókat. A kormány mindig azt felelte: nem lehet. És most ő maga jó elő ezzel, maga a pénzügyminiszter ajánlja. Hát ezzel a zsarnoki politikával, m kacs önfajtsággal annyi idő alatt, mily sok kárt okoztak az országnak. A kormánynak a cukornál is kellene alkalmazni az adó leszállítását. (Ugy van! a balon.) Az egyezményről szóló javaslatot elfogadja. (Helyeslés a balon.)

Elnök: Az ülést 10 perczre felfüggeszti.

Szünet után az elnökséget Dániel Gábor veszi át.

Bujanovics Gyula: Szerinte a kérdésben nemcsak a mi, de az egész európai diplomácia tévedett. A javaslatot elfogadja.

Ernst Sándor a kényszerhelyzetben elfogadja a javaslatot.

Ernst beszéde után a gyűlést elnapolták.

## Szabadkőműves vallomás.

A francia szabadkőművesek egy havi folyóiratot indítottak, melynek czime: »L'Acacia, revue d'étude maç... rédigée exclusivement par des FF... MM...«

Ez az új folyóirat, ellentétben az eddigi titkolózásokkal, nyílt vallomást tesz a szabadkőművesség igazi céljáról. Ugy látszik a francia szabadkőművesek — bizva a szabadkőműves Combes-kormány barátságában — feleslegesnek tartják már a titkolózást s elérkezettnek tartják az időt a nyílt harcra, nyílt támadásra.

Ennek a folyóiratnak a program czikelyében ilyen s hasonló kijelentések találhatók: »A szabadkőművesség a republikánus párt szervezett része, a mely harcol a katolikus egyház ellen... a szabadkőművesség egyház,

a katolikus egyház, a catholicismus ellenküzdő egyház . . .

De hát miért fenekednek egyenesen és kizárólag csak a katolikus egyház ellen, minden más vallást békében, érintetlen hagyva? Az új szemle kijelenti, hogy a így van, de minden magyarázattól tartózkodik.

Mert, ha a szekta egye-két titkáról fölemeli is a fátyolt, másokat elburkoltan hagy. Az Acacia nem tagadja és megvallja, hogy munkájának egy része ezután is titkos marad, minthogy a szabadkőművesek megszegnék fogadalmukat, ha azokat kihíresztelnék.

Rövidesen mégis bevall annyit, hogy a szabadkőműveséget más szellem lelkesíti azokban az országokban, a melyekben a catholicismus, és más, a melyekben a protestantismus uralkodik.

Egy bizodalmas, csak beavatott Testvérekhez szóló s éppen az Acacia célját, irányát magyarázó körlevélben azonban erről a kérdéstről részletesebb magyarázatot találunk.

A katolikus egyház, mondja ez a körlevél, a tekintélyt, a dogmát képviseli, ezért kell ő vele, a *kath. egyházzal először elbánni*; ezért az ellene való harc főfeladata a francia, belga, olasz, spanyol, portugál és délamerikai . . . Testvéreknek . . . más a helyzet azokban az országokban, a hol a vallásos elem túlnyomólag protestáns.

Jó lesz tehát, ha a protestánsok nem bíznak el nagyon magukat. A mely napon a katolikusokkal végeznének a »vallástisztelő« Testvérek, rögtön rájuk kerülne a sor. Ez idő szerint egész erejüket arra a várra vetik, a melyet a vallás erősségének tekintenek. Még nem foghattak hozzá a protestáns országok »dechristianizálásához,« mert nagyon elfoglalja őket fő gondjuk: a katolikus országok »dekatholizálása.«

## Katholikus Szabad Liceum.

— Dr. Prohászka Ottokár előadása. —

Isten kegyelméből való szónok, a kinek hatalom adatott vezetni a lelkeket és szíveket. Idegen név, erősen felvidéki kiejtés és lángoló hazaszeretet. Nagy tudós, aki épp oly széditő magasan állhatna világi dicsőségben, mint a mily magasan áll tudományban, ha elveiből le tudna alkudni. Művelt társalgó, a főúri körök gyakori vendége és a mellett egyszerű fekete taláros, fekete öves pap, a ki szerényebb mindenkinél, ha személyéről van szó, de egyszerre kiegyenesedik, büszke lesz, ha hite, meggyőződése kerül szóba.

Ez Prohászka Ottokár. Igazi modern apostola Jézusnak, vezére a modern magyar katolikus újjáébredésnek.

Sokszor volt már részünk Nagyváradon nagy szócokokat hallani, hiszen annyira exponált helyzetű és viszonyú városunk alkalmas csatatere az eszméknek és meggyőződéseknek. De a nagy szellemnek imponáló, szinte lesújtó erejét, a ragyogó ékesszólás báját, az ötletek derűjét, a rendíthetetlen meggyőződéssé vált igazság hódító varázsát soha sem éreztük annyira, mind dr. Prohászka Ottokár beszédje alatt.

Elismerés illeti a Katholikus Szabad Liceumot, hogy ezt a zseniális szónokot Nagyváradon felléptette. S elismerés Nagyvárad magas értelmiségű közönségének, hogy Prohászka fennem szárnyaló beszédét felekezeti különbség nélkül szívébe zárta. Nem volt ember a Kath. Szabad Liceum vasárnapi ünnepélyén, a ki e beszéd varázsa alól szabadulni tudott volna.

Jézus nevenapján az Istenembernek szebben

alig lehetett volna hódolni, mint Prohászka beszédjével. Mintha kiragadott volna bennünket a szónok a hétköznapi élet egyformaságából föl a szellemi légtér tisztaságába, a hol nem az ur, vagy szolga, tudós vagy munkás, hanem a harmonikus ember, a lét problémájával viaskodó erős ember keresi és találja meg nyugalmat, ez ember ideálját Jézusban, az Ő egyszülött fiában.

Ünnep volt ez, a szellem hódolata a Megváltó Istenember előtt. A kik ott voltunk, mintha egy lépéssel közelebb jöttünk volna e beszéd által Krisztushoz. Prohászka volt e hódolatban vezérünk — adja Isten, hogy legyen vezérünk máskor is, sokszor és sokáig, s az általa itt eszört eszmék találjanak fogékony talajra Nagyvárad közönségének szívében.

A klasszikus beszédet lapunk élén egész terjedelmében közöljük. Meg fog az jelenni a Katholikus Kör almanachjában is.

Az főlétsleges hangsúlyoznunk, hogy a gyönyörű szónoklatot az egész közönség feszült figyelemmel, siri csendben hallgatta. Oly világos szerkezetű volt a beszéd, hogy mindenki teljesen áttekinthette és élvezte. Néhol egy-egy ötlet szinte átvillanyozta az egész hallgatóságot, végül pedig kitört a lelkes éljenzés, percekig zúgott a taps, s az egyházi és világi méltóságok sorban siettek a szónoknak gratulálni, a ki aztán szerényen félrehúzódva hallgatta a program többi pontjait.

A műsor további része méltó folytatása volt a kezdetnek. Jézus dicsőségéről szolt a következő pont is: *Abrányi Emil* »Valaki jár a csatatéren . . .« cz mű gyönyörű versét szavalta el *Péterffy Elemér*. Szavalata a költemény fenséges alap gondolatának, a krisztusi szeretetnek külsőleg is kitűnő tolmácsa volt. Kellemes, férfias, majd erős, majd lágy hangon, de mindig mély érzéssel adta elő a verset, úgy, hogy Prohászka beszédje után is mély hatást tett, s a fiatal szavalót művészi előadásáért zajos éljenek jutalmazták.

Utolsónak egy bájos fiatal leány *H. Schnegon* Erzsike fővárosi művésznő éneke következett. Elénekelte egy részletet Verdi Aidájából és Herzfeld Csipkerózsáját. Mindkettőben teljesen érvényesült nagyterjedelmű csengő szoprán hangja, mely az egész termet betöltötte. A nehéz és szép darabokat meglepő könnyedséggel és közvetlenséggel adta elő, úgy hogy a közönség tüntető tapsaira kénytelen volt az énekszámokat még két gyönyörű magyar dallal megtoldani. A művésznőt a rendezőség remek kivitelű csokorral lepte meg.

Külön kell megemlékeznünk *Fodor Ernő* fővárosi zongoraművészről, a ki Schnegon kisasszony énekét zongorán kísérte. Remek technikával, bámulatos könnyedséggel és diszkrét finomsággal kísérte úgy a magyar, mint a klasszikus darabokat. A tapsokból és éljenekből nagy rész jutott a kitűnő művésznek is.

A főgimnázium disztermét ez alkalomra, zsufozásig megtöltötte Nagyvárad előkelő közönsége, úgy, hogy sokan, a kik később jöttek, már helyet sem kaptak. Teljes névsort adnunk egyenesen képtelenség; a jelen voltak egy *töredékét* közöljük a következőkben:

*Notabilitások:* Vinkler József püspök, Radnai Farkas püspök, dr. Laurán Ágoston prelátnak, Palotay László prelátnak, Grócz Béla, Steinberger Ferencz, Fetser Antal kanonokok, Mangra Vazul g. k. leti vikárius, Nogely István cz. kanonok, dr. Hoványi Gyula, Imrik Péter, dr. Papp Oszkár, dr. Molnár Imre, Novotny S. Alfonz, dr. Sarkadi Lajos, dr. Kovács S. János, dr. Ágoston Péter, dr. Szemethy Géza, Makucz Ernő, Lopusny Gyula, Stark Gyula, Bereczky Géza, Székely Sándor, dr. Némethy Gyula, Halász Gyula, Mayer Antal, Gaszner Károly, Lindenberger János, Heilinger József, Peszeky Ferencz,

Makay József, dr. Vucskics Gyula, Fálffy Béla, Mura Fülöp, Wimmer Julián, Vidovich Béla, Szmekta Ödön, Pácz Sándor, Báthory Ferencz, dr. Vianya Aladár, Kappel György, Sebestha Hugó, Hill János, Kaczvinszky Andor, Jancsó Lajos, Jelinek Ferencz, dr. Imrik Gusztáv, Kugler Albert, Beleznay Antal, Országh Antal, Barza Antal, Neworall István, dr. Demek Győző, dr. Hoványi Géza, Kovács József főhadnagy, Andrassy Péter, Kampell József, Debreczeny József, Sztarill János, dr. Gyémánt Jenő, dr. Várnai Ferencz, Sas Ede, Hajós Izsó, dr. Edelmann Menyhért.

*Asszonyok:* Özv. báró Gerliczy Félixné, dr. Ágoston Péterné, Baróthy Sándorné, Batty Endréné, Bócz Gézané, Bérczy Jánosné, Csordacsics Ferenczné, Csallah Gusztávné, Darvas Imréné (Dobrest), dr. Demek Győzőné, Ficzek Emilné, Ferdényi Olivérné, özv. Grunwald Henrikné, dr. Hoványi Gyuláné, Hant Frigyesné, dr. Imrik Péterné, özv. Julier Vilmosné, Kappel Györgyné, Kiss Elekné, Kovács Béláné, dr. Kovács S. Jánosné, Láng Józsefné, Lukács Gusztávné, özv. Magyary Vilmosné, Mendélyi Béláné, dr. Nagy Gézané, Nagy Józsefné, Papp Oszkárné, Peiser Károlyné, Papolczy Ferenczné, Péterffy Istvánné, Retsky Lászlóné, Schlauch Jozefin, Sarkadi Lajosné, Stark Róza, Székely Sándorné, Sztarill Ferenczné, Sztarill Jánosné, Szeghy Béláné, Sebessy Gyuláné, Száhlender Károlyné, Személyi Kálmánné, Schnegon Józsefné Budapestről, dr. Thury Endréné, Tóth Zsigmondné, Tóth Miklósné, özv. Vidovich Bonaventuráné, Vinkler Jozefin, Winkler Lajosné, Vucskics Julia.

*Leányok:* Báró Podmaniczky Emmy, Bócz Ilonka és Ella, Beóthy Ilonka, Böszörményi Tildus, Bérczi nővérek, Csordacsics Miczike, Dús Piroška, Ficzek Margit, Farkas Etelka, Ferdényi nővérek, Imrik Márta és Bella, Julier Margit, Kovács Emma, Kappel Sarolta, Moskovcsák Gizelle, Mikusay Margit és Irén, Marsó Ella, Obendorf Etelka és Julia, Peiser Sarolta, Rozslay Margit és Erzsike, Szüts Bella, Székely nővérek, Szeghy Ilonka, Sebessy Erzsike, Szeitz Rózsika, Szokoly nővérek, Sztankovits Erzsike, Tóth Margit.

A kör a legközelebbi előadást febr. 1-én tartja. Közreműködnek: *Novotny* Alfonz főgimnáziumi igazgató, *Kovács* József főhadnagy, *Dániel* Lajos és László.

## UJDONSAGOK.

### TAJEKOZTATÓ.

Jan. 24. A Kossuth kép tárgyában kiküldött bizottság ülése a városházán d. u. 4 órakor.  
Január 28. Polgári Takarékpénztár közgyűlése.  
Febr. 1. Kath. Szabad Liceum előadása.  
Febr. 8. A nagyváradi kath. kör közgyűlése d. e. 11 órakor saját helyiségében.  
Febr. 16. Kath. Szabad Liceum előadása.  
Márc. 1. Kath. Szabad Liceum előadása.  
Márc. 14. Kath. Szabad Liceum előadása (estély).  
Márc. 29. Kath. Szabad Liceum előadása.  
Apr. 18. Kath. Szabad Liceum záróünnepélye.

Tisztelettel kérjük vidéki előfizetőinket, kik hátrahagyottan vannak, hogy azt mielőbb rendesen szíveskedjenek.

### \* Dr. Prohászka Ottokár Nagyváradon.

Prohászka Ottokárt kötelessége már vasárnap d. u. 4 órakor Budapestre szőlította Nagyváradról; de addig állandóan érezte azt a szeretetet és tiszteletet, melylyel Nagyvárad közönsége fogadta. Szombaton este vacsorára, vasárnap ebédre számosan gyűltek köréje dr. *Vucskics* Gyula, a vendéglátó házigazda baráti asztalához Nagyvárad katolikus életének vezérférfiai közül; így Grócz Béla, Steinberger Ferencz, dr. Hoványi Gyula, Böszörményi Géza, Novotny Alfonz, Halász Gyula, Lindenberger János, Beleznay Antal, dr. Imrik Gusztáv, dr. Krüger Aladár, de ezeken kívül igen számosan keresték fel, akik tisztelegni óhajtottak nála sőt megismerni akarták. Prohászka magán-érintkezéseiben is elragadta valamennyit szívélyes modorával. Vasárnap délelőtt Prohászka tisztelt *Vinkler* József püspök, káptalani hely-

nőknél és **Palotay** László prelátusnál, mint a Katolikus Kör érdemeiben gazdag, lelkes elnökénél. A délutáni gyorsvonattal, mint említették, Prohászkanak Budapestre kellett utaznia; de — s ezt örömmel jelenthetjük — nem búcsuzott, csak a *viszontlátásig!*

\* A polgármester itthon. **Rimler** Károly polgármester hazaérkezett Nagyváradra. **Komlóssy** József tanácsnok és **Köszeghy** József főmérnökkel megtekintette a soproni, győri, budapesti városok berendezését.

\* A veszprémi püspök betegsége. Multkorában megemlékezünk, hogy báró **Hornig** veszprémi püspök állapotában örvendes javulás állott be. Sajnos, a javulás kevés ideig tartott, mert mint értesülünk, a hét folyamán második operáció vált szükségessé. Az operáció már megtörtént s a beteg főpaprak utánna nem lett láza s így fölépüléséhez a legjobb reményeket fűzik orvosai, bárha állapota még mindig eléggé súlyos. Erre való tekintettel a nagyprépost körlevélben hívja fel a papságot, hogy naponkint a szent misében imádkozzanak a beteg főpásztorért s mivel testi és lelki nyugalomra van szüksége, se levelek, se táviratok nem közöltenek a nehéz beteg főpappal.

\* A ligeten jó a jég. Apró táblácskák, hirdetik, hogy a Városligetben jó a jég s lehet korcsolyázni. A pár napi kemény időben **Rátkay** József sok dologgal olyan pompás jeget készített, amilyen már régen nem volt. Vasárnap már szép társaság mulatott együtt a tükörsíma pompás jégtáblán, amely egész óriási kiterjedésben kitűnő. Most már minden nap rendelkezésre áll a kitűnő jégtábla a korcsolyázást kedvelő közönségnek.

\* Merénylet készül a német császár ellen. Mióta **II. Vilmos** német császár Berlinbe visszatért, a rendőrség rendkívüli szabályokat léptetett életbe az uralkodó személybiztonsága czéljából. A „Molkenmarkt“-iroda bizalmas értesítéseket kapott, hogy a „*felforgató pártok nagy dologra készülnek*“. Ezóta azokat az utakat, melyeken a császár kocszini szokott, kettős őrséggel őrzik. Töltött revolverrel felfegyverkezett titkos rendőrök vegyülnek a körmegbe. A császár kocsját mindenütt bizklista rendőrök veszik körül.

\* Személyzetiek a postatávirda köréből. A P. T. R. T. a nagyváradai posta-távirdaigazgatóság kerületéből a következő személyzeti változásokat hozza: kinevezetett postamesterré: Kiss László Apa pályaudvarra; Gaudlich Gizella bihariordai postamesternek a tiszti szerződés felmondattott; posta-távirda kiadókák képesítették Dú-Bélané szül. Holczler Francziska, Marx Ilona, Pécsi Lajos, Sarkadi Béla és Taray Béla.

\* **Rampolla** bibornok a reformkatholicizmusról. Ismeretes dolog, hogy **Kepler** rothenburgi püspök novemberben papságához intézett beszédében élesen támadt a német reformkatholicizmus-féle mozgalom ellen s beszédét elküldte Rómába is. **Rampolla** bibornok most levelet írt Kepler püspöknek melyben e mozgalmat vakmerő ál-reformatori törekvéseknek jellemzi, melyek felett bántódnai kell O Szentsége — írja **Rampolla** — nagy örömmel értesült Kepler püspök beszédéről s remélik, hogy fellépésének sikere lesz.

\* **Aradások**. Máramarosvármegyében az elmúlt napokban a hóolvadás és esőzés nagy károkat okozott. E hó 12-én elsodorta a lipcei nagy hid közepét, harmadnapra pedig Bustyaházánál a Talakor-hidnál annyira megáradt a víz, hogy megkerülvén a 210 méter hosszúságú hidat, az uttestet kora reggel hosszú vonalon áttörte. A közlekedés egész napon át fennakadt és csak nagy munkaerővel állíthatták helyre az átszakadt uttestet.

\* **Mikor lesz már villamos vasút?** A villamos vasút részére szükséges villamáram szolgáltatása tekintetében még mindig nem sikerült a városnak megegyezésre jutni a közúti vasúttársulattal. Az évi 300,000 kilovatt áramra megegyeztek 12 filléres alapegységárban, azonban az ezen felül szükséges áramot 7 fillérjével akarja a közúti vasúttársaság, míg a város ezen alapmenyiségen felül az első 50 ezer kilovattot 10, a második 50 ezret 8 és az ezen felülit akarja 7 fillérrel számítani, mert csak így jön meg a városnak a költsége. Mivel megegyezés nem jött létre, a közúti vasút illetve a Forgalmi Bank szerződés-tervezetet kért a várostól, amelyet most készíti a fővárosban **Köszeghy** József városi főmérnök.

\* **Miczike, a nagy vadász**. Ebéd után Miczikének valahonnan puska akadt a kezébe. A börtöl-e vagy mitől, de piczike szívébe nagy bátorság költözött s kijelentette, hogy czélba fog löni.

Az ám, de mire?

Az udvaron szaladgált néhány macska, — de azt a háziasszony nem engedte czélba venni. A csirkéket a házikisasszony vette oltalmába, a libákat a szakácsné — mi legyen hát a czél?

Valakinek támadt egy eszméje:

— Itt egy ezüst forintos! Kell ennél jobb czél?

Erre Miczikének is támadt egy új eszméje:

— En most nemcsak czélba fogok löni, hanem egyúttal vadászni is fogok. A vadászszákmány a vadászé.

— Nem rossz; jegyezték meg. Hát aztán mire az a vadászszákmány?

Miczike elpirult és halkán felelt:

— Beszéljen róla a mamával...

Ime, a hozományvadászat legujabb alakja.

**Elnapolt közgyűlés**. Az ipartestület rendes évi közgyűlése vasárnap reggel kilencz órára volt kitűzve. Minthogy azonban a tagok nem jelentek meg határozatképes számban, a gyűlés a jövő vasárnapra halasztatott, amikor a megjelentek számára való tekintet nélkül meg fog tartatni.

\* **Ujévi adományok**. A nagyváradai első ált. munkás betegsegélyző egylet alaptökéjéhez mint minden évben, az új évben is szívesek voltak adományaikkal hozzájárulni a következők: **Vinkler** József püspök 40 kor., **Széchenyi** Jenő kanonok 10 kor., **Schifauer** Ede kanonok 13 kor., **Bunyitay** Vincze kanonok 10 kor., **Andrássy** János kanonok 10 kor., **Fetser** Antal kanonok 20 kor., **Radnay** Farkas püspök 20 kor., **Grócz** Béla kanonok 20 kor., **Palotay** László kanonok 20 kor., **Steinberger** Ferencz kanonok 10 kor., **Sinka** László 40 fillér, **Zboray** Gyula 30 fillér. Fogadják e nemes adakozók ez uton is hálás köszönetem az egylet nevében. **Zboray** Gyula elnök.

\* **Elrabolt menyasszonyi kelegycék**. Hegyközsáldobágy községben vasárnap éjjel kirabolták **Kovács** Sándor gazdaembert. A rablók kilesték az alkalmat mióta a ház népe eltávozott hazulról s akkor az ablakot betörve bemásztak a szobába, honnan a gazda leányának mintegy 400 korona értékű menyasszonyi kelegycéjét elrabolták. A gazdemberek, mint a vizsgálat kiderítette, kőbor cigányok voltak, kik a rablott holmikat szekerem szállították el a faluból. A csendőrség széleskörű nyomozást indított, hogy a rablókat minél előbb el tudják fogni. Azt hiszik, hogy a gazdemberek azonosak a paptarai-i rablókkal.

\* **A szegények segélyezése**. A két ételosztóban tegnapelőtt és tegnap kiosztottak 2519 adag levest, ugyanennyi adag kenyereket s ezenkívül 95 egész kenyeret. A két szálló helyen szombat, vasárnap éjszaka meghalt 53 férfi 21 nő. A beállott erősebb hidegek következtében a rendőrséget valóságos megrohanták a szegények, mindannyian tűzfáért. Tűzifa kiutalványozás pedig már csak a legszűkebb korlátok közt történhetik mivel pénzadomány mindaddig nem érkezett.

\* **Támadás a betegápoló apácák ellen**. A város kérelmére — mint irtuk — a möllersdorfi irgalmas nővérek főnöknője értesítette Nagyvárad városát, hogy a nyáron öt betegápoló apácát bocsáthat a nagyváradai gyermek-kórház szolgálatára. Ez a hír nagyon megriasztotta a Nagyvárad Napló hig velejtű munkatársát, aki vak felekezeti gyűlésében és tehetetlen dühében napról-napra piszkol mindent, ami katolikus s tudatlanságában sért és ferdit. Kifogásolja, hogy a város apácákat kért ápolóknak, mert nem áll érdekében senkinek, hogy a jótékony nemes leple alatt apácza invázió rendezésében utazzanak. Azt állítja továbbá, hogy a gyermekkórházról alkotott szabályrendelet első sorban polgári ápolóknak ir elő. — Ha nem volna az egész közlemény felekezeti gyűlés sugalta együgyűség, bővebben foglalkoznánk vele, de így csak néhány megjegyzésünk van nem a rut támadásra, hanem a t. olvasókhöz. A gyermekkórház derék igazgató-főorvosa dr. **Schiff** Ernő határozottan követelte, hogy apácza ápolóknak alkalmazzon a város. Bizonyára nem azért, mert propagandát akart csinálni a kath. vallásnak és az apácáknak, hanem magasabb közegészségügyi szempontból. Dr. Schiff Ernő ugyanis izraelita vallású. A gyermekkórházról alkotott szabályrendeletben egy szó sincs világi ápolókról, hanem csak irgalmas nővérekről s csak azért alkalmaztak ideiglenesen világi ápolóknak, mert nem állott rendelkezésre betegápoló irgalmas nővér.

\* **Gyűlések vasárnapja**. Vasárnap ugyan csak bőven jutott ki a gyűlésekből. A réti népkör és ipartestületi ifjuságon kívül a cipész és eszmadia munkások egylete, a famunkások és a váraljai piczulásbank is vasárnap tartották meg évi rendes közgyűlésüket.

\* **Halálozás**. Öszinte részvétellel értesülünk Nagyváradnak talán legidősebb asszonya özv. **Kosztá** Szilárdné haláláról. Férje — ki már jóval előbb elhunyt — Nagyváradnak egyik legrégebb kereskedője volt, — a Kosztá család pedig egyike azon görög eredetű családoknak, amelyek Nagyvárad kereskedelmét megalapították és (az örményekkel együtt) csaknem két századon át uralták. A Kosztá-családé volt a híres Dell- rő kereskedés is, mely később Sztankovitsra szállt. Özv. Kosztáné 98 esztendőért, de utolsó éveit folyton ágyban töltött. Hosszas, hét évig tartott betegeskedése után — mely alatt ismételtén részesült a szentségeknél — vasárnap hajnalban halt meg, nagy kiterjedésű rokonságot hagyva maga után. Az elhunyt matrónában **Kosztá** István posta- és távirda számellenőr és **Kosztá** János, sarkadi jegyző nagyanyjukat gyászolják. Temetése ma — jan. 20-án — délelőtt 10 órakor lesz a Szacs-vay-utcai családi gyászháztól — 35. sz. a., az engesztelő szentmise áldozat pedig holnap délelőtt 9 órakor lesz érte bemutatva a Szent László templomban.

\* **Ugy kell neki!** Boldogult Szunyogh Péter alispán temetésén történt a következő kis história:

Rendet akart csinálni a rendőr s tiszteséggel rászólt egy derék asszonyságra, a ki nagyon is elől állt:

— Tessék hátrább lépni, jön a menet.

Az asszonyság hátra szegte a fejét s aztán dőlt belőle a jogos felháborodás imigyen:

— Hallja maga. En tiszt-sséges polgárosszony, tekintetes asszony vagyok, velem ne szemtelenkedjék, mert a milyen igaz, hogy nap van az égen, hát az is szent, hogy még most feljelenem a főkapitány urnál. Magának az a dolga, hogy rendet csináljon, de nem az, hogy rám kiabáljon. Értette? Nem? No hát tudja meg, hogy az utcán senkinek sincs joga parancsolni. Kiki ur a saját szobá-

jában, maga is, én is, de az utcán rám ne próbáljon szólni, mert ha még soha sem járta meg, hát velem úgy megjárja, hogy a dedunokája is arról emlegeti meg január 17-ikét. Hallatlan merész-ség! Nem tanult még tisztességet? Nem? No hát tudja meg...

Es ez így ment tovább. A rendőr ijedten menekült a haragos furia elől. Egy agglegény édes mosolylyal ajkán jegyezte meg:

— Boldogok, a kiknek e némben nem az anyósa.

S hozzátette:

— Hanem úgy kell a rendőrnek. Egyszer akart rendet csinálni, azzal is megjárta.

\* **Lónyay Stefania öröksége.** A brüsszeli »Etoile Belge« jelenti, hogy az elhunyt Henriette királyné hagyatékát Lipót király utasításai alapján lekározták. A leltárt Koburg Lujza ügyvédje megvizsgálta és alá is írta, míg Lónyay grófné képviselője vonatkozott azt aláírni és előbb a hagyaték tüzetes megvizsgálását óhajtja Lónyayné ugyanis azt állítja, hogy anyja után jelentékeny vagyon maradt, amit azonban a leltár nem tüntet fel.

\* **Kossuth Lajos arcképe.** Nagyvárad város törvényhatósági bizottsága elhatározta, hogy az új város háza közgyűlési terme részére megfesteti Kossuth Lajos hazánk nagy fiának arcképét. Rimler Károly polgármester az elmúlt héten budapesti tartózkodása alkalmával érintkezett Endrey Sándor és más jeles festővel a Kossuth arckép megfestése tárgyában. Eljárásának eredményét január 24-én délután 4 órakor terjeszti a polgármester a Kossuth arckép megfestése ügyében kiküldött bizottság elé.

\* **A kivándorlás Máramarosból.** Máramaros vármegyéből a kivándorlás arányai a következő hivatalos adatokból tűnnek ki: 1902-ben kiadtak összesen 4018 külföldi utlevelet. Ebből Észak-Amerikába szolt 2165, Romániába 1676, Németországba 28, Törökországba 4, Oroszországba 6, Angliába 2, általában Európába 84, Ázsiába 11, Palaszlinába 20, Jeruzsálembe 11 és az egész világba egy. A vármegye járásai szerint a huszti járásra esik legtöbb (1810) és a szigeti járásra legkevesebb (97). Községek szerint legnagyobb a kivándorlás a vármegye két főgyökeres magyar városából, Visáról és Tócsóról. Máramaros-Szigetről 106 ember vándorolt ki. Az említett két magyar városból különösen az év utolsó két havában volt tömeges a kivándorlás. Az év egyes hónapjait tekintve legtöbb utlevelet augusztusban (594), áprilisban (524) és márciusban (344) adtak ki. A március és augusztus havi szám a Romániába kiment farmakások utlevelei miatt oly nagy. Az ország többi megyéjéhez mérten Máramaros az utlevelek kiadása dolgában a tizenegyedik helyen áll.

\* **Baleset a színházban.** Vasárnap este a Szigligeti Színházban a »Baba« második felvonásának előadása végén komolyabb baleset történt a színpadon, mely a közönség körében is riadalmat okozott. Ugyanis a látványos operett második felvonásában a háttérben egy forgóhinta működik, amelynek tetején apró gyermekek vannak. Ezt a körhintát tegnap a szokottnál gyorsabban forgatták, s ennek következtében három gyermek, névszerint Kiss Ernő, Mihucz Juliska és Ricza Giza, mintegy két méter magasságból leestek. Szerencsére az ijedségen s kisebb sérüléseken kívül egyéb bajuk nem történt a gyermekeknek, a kiket rögtön a helyszínén dr. Edelmann Menyhért színházi orvos részesített az első orvosi segélyben. A gyermekek szülei a rendőrségnél panaszt nem emeltek.

\* **Temetés.** Részvétellel értesülünk, hogy a helybeli állami főreáliskola évek hosszú során át volt kötelességeit pontosan teljesítő szolgálja Gál József szombaton hirtelen elhunyt. A megboldogultat kiterjedt rokonság gyászolja. Az elhunytat tegnap délután helyezték örök nyuga-

lomra nagy részvét mellett a lakatos-utcai gyászházba.

\* **Tolvaj kereskedőség.** Weisz Mór faczér kereskedőség, ki lopásért már két ízben isült, szombaton egy ezüst czukortartó szelenczét fogóval akart elzalogosítani. Igazolásra szólíttatván kisélt, hogy mindezen tárgyakat Miskolczy Ferencz főszolgabírótól lopta. A vallatás során még azt is beismerete, hogy 14-én Aron Salamon földbirtokostól egy kabátot lopott. A tolvaj kereskedőségét átkísértetett az ügyességéhez.

## EGYESÜLETEK.

### A Réti Népkör új elnöke.

A nagyvárad Réti Népkör vasárnap tartotta rendes évi közgyűlését, amelyen új elnököt választottak, mivel Gábor János eddigi elnök betegsége miatt az elnökségről lemondott.

Almosdy Barna körnök vezette a közgyűlést. Magyary Jenő jegyző előterjesztette az elmúlt évre vonatkozó adatokat. 1902-ben 134 tagja volt a körnek. B-jelentette továbbá, hogy Gábor János, a kör megalapítója és érdemeket szerzett elnöke, hosszas betegsége miatt lemondott. A lemondást a közgyűlés sajnálattal vette tudomásul.

Kemenczky Béla másodjegyű előterjesztette a pénztárra vonatkozó adatokat, amely szerint a tagok kötelességeiknek eleget tettek s ezáltal a pénztár állapota örövendően gyarapodott.

A kör alapszabályaira vonatkozó módosítást elfogadták s felterjesztik a miniszterhez.

Ezután a tisztújítás következett. Előbbie egyhangúlag Fröhlich Jánost, gárdákká Frischmann Adolfot és Moknács Andrást, választmányi tagoská Máthé Istvánt Plander Sámuelét választották. A többi tisztségre a régieket választották meg. Az új elnököt Schadeberg Béla vezetése alatt egy küldöttség kérte fel a tisztség elfogadására, aki meleg szavakban köszönte meg a kitüntetést.

Végül jegyzőkönyvileg fejezte ki részvétét az egy évvel ezelőtt elhalt körtagok elhunytá felett.

### Az ipartestület ifjuság közgyűlése.

A nagyvárad ipartestület ifjuságának önképző egylete vasárnap délután tartotta meg rendes évi közgyűlését a tagok élénk érdeklődése mellett. Jegyzőkönyv hitelesítés és a jelentések tudomásul vétele után Cser János elnök és Major Ferencz jegyző tisztségükről lemondottak. Ezek után úgy a tisztikar, mint a választmány megalakult a következőképpen:

Tiszteletbeli elnök: Cser János, Pintér Tamás elnök, Nagy János I. alelnök, Kalla István II. alelnök, választmányi jegyző Katona Mihály, Oláh Lajos főpénztárnok, Rottensteiner Lajos alpénztárnok, Ifj. Kovács Béla ellenőr, Nagy Imre I. gazda, Rimóczi József II. gazda, Óvári István könyvtárnok, Dósy Mihály könyvtárnok. Választmányi tagok: Bóji Lajos, Kiss Gyula, Varga Gyula, Szolva Ferencz, Lőrincz Vincze, Major Ferencz, Betnyák Géza, Gajdán Kálmán, Garay József, Poretnek Mihály, Teke Sándor, Oláh Imre, Köffler Béla, Óvári Gyula, Lányi Imre, Major József, Oláh Sándor, Cser József, Malcz Mór, Nagy Géza, Nagy József, Mészáros György, Szabó László, Körösi Sándor, Szoronek János, Pethő Zsigmond, Fehér Géza. Póttagok: Orbán Gábor, Veres Sándor, Kovács Lajos, Vass Imre, Berényi György, Szántó Károly.

## SZÍNHÁZ.

**Egy éj Velenczében.** Strausz ismert, gyönyörű operettjét az *Egy éj Velenczében*-t ujtják föl legközelebb a színházban. Amon Margit, Pogány Janka, Kulinyi Mariska, Pintér, Heltay, Perényi stb. játszanak az operettben.

**Mártha.** Annyi viszontagság után ma este végre színrekerülhet Fletow operája a *Mártha* vagy *A richmondi leányvásár* a Szigligeti-színházban. Markus Aranka, ki már teljesen fölgögyült s ki a czimszerepet játsza, kitűnő diszpozícióban s nagy ambícióval készült az előadásra. Hasonlóképen a többi szereplő Székely Anna, Pintér, Perényi és Csátár is. Szerdán megismétlik *Mártha* előadását.

**Ujházi Ede** vendégjátékai. A színháznál nagyban készülnek az újabb *Ujházi* estekre, melyek iránt még az előzőknél is nagyobb az érdeklődés a közönség körében. Mint már jelentettük, e-ütorikön *Constantin abbában*, pénteken a *Zalameai bíró*-ban s szombaton a *Pétek* estében és a *Kölcsönkért feleség*-ben lép föl a mester.

**Monna Vanna.** A Szigligeti-színházban a jövő héten fogják bemutatni Materlinek szenzációs darabját, a *Monna Vanna*-t. A czimszerepet László Irén és E. Kovács Mariska fogják fölolváltva játszani. Prinzipalle szerepét Tóth Elek, Guidoét Szarvasi s az apátét Peterdi Sándor játsza.

## Szigligeti-Színház.

Folyószám 123.

Bérlet 105. sz.

Ma kedden, 1903. január 20-án:

**M Á R T H A.**

vagy: a richmondi leányvásár.

Opera.

Jegyek előre válthatók színház jobb oldalán, a bérhálzával szemben, d. e. 10-12 óráig, d. u. 3-tól 5-ig. Esti pénztárnyitás 7 órakor

A holnapi előadásra jegyek már d. u. 3 órától előre válthatók.

Kezdeté fél 8 órakor, vége 10 órakor.

Holnap szerdán, január 21-én:

**M á r t h a.**

Opera.

## MULATSÁG.

### FARSANGI NAP FAR.

Jan. 24. A tisztikar hangversenye és táncestetélye.  
Jan. 31. A Biharmegyei Nőegylet kalikóbálja.  
Jan. 31. Kiskereskedők táncestetélye.  
Febr. 1. A 48-as népkör bálja.  
Febr. 7. Tisztibál.  
Febr. 9. Az izr. ögylet hangversenye és tánc estetélye.  
Febr. 14. Kozvacsora a Gyermekkorház, a Női menedékház, s az izr. nőegylet javára.  
Febr. 21. Honibál a Vöröskereszt javára.

### A kath. legényegylet bálja.

Ritka szép sikerrrel folyt le vasárnap este a katolikus legényegylet bálja a Zöldfában.

A jelenlevők száma mintegy négy-öt százra rugott, a négyest száznál több pár tánczolta, az énekszám, a körmagyar bemutatása korrek, a kedv oly igazi, mintha az összes jelenlevők egy családdá olvadtak volna.

Lehet-e még egyéb kívánni való.

A vendégeket a jelvényes rendezők lakótelező udvariassággal fogadták és kalauzolták a termekbe. A leányok belépésnél gyönyörű, művészi kivitelű tánczrendeket kaptak.

Fél kilenczkor már szintűltig megtelt a Zöldfa nagyterme, sőt a melléktermek is zsúfolva voltak.

Kilencz óra felé felkérték a rendezők a közönséget, hogy lehetőleg a terem szélein helyezkedjenek el, s kezdetét vette a körmagyar bemutatása.

A fiukon árvalányhajás pörge kis kalap lobogós magyar paraszt gunya volt, a leányok pártával, ingvállban jelentek meg.

A párok először végig lejtettek a termen, majd elfoglalták helyüket négyzet alakban, s eljárták a körmagyart oly precízén, magyaros tűzzel, lelkesedéssel, hogy a közönség perczeig tapsolta és éljenezte a közreműködőket és a körmagyar buzgó betanítóját Veres János egy-letit tagot, ki büszke lehet az elért sikerre.

A tetszés nyilvánítás zaja elnémulásával az egylet hatalmas, gyönyörű erőteljes hanganyagot magában foglaló dalárdája Kalmár Illés kántor vezetése alatt »Zug az erdő« című egyveleget adta elő nagy hatással.

Majd kezdetét vette a táncz, mely Dula Miklós kitűnő bandája mellett reggelig tartott.

Ejféli szünet előtt a közönség általános óhajára még egyszer el kellett tánczolni a körmagyart, a magyaroknak már-már feledésbe induló szép nemzeti tánczát.

A mulatságon igen sokan jelentek meg a diplomás intelligenciából is, kik közül a következőket sikerült följegyeztünk: Dr. Vucskics Gyula, Kugler Albert, Szemethy Géza, Makucz Ernő, Makay József, Besser Hugó, Pálffy Béla, Kampell József, dr. Gáspár Imre, dr. Szolnok Jenő.

A jelenvolt hölgyek névsora a következő:

**Asszonyok:** Nagy Józsefné, Emmer Józsefné (Gyapju), Szabó Jánosné, Berde Istvánné, Pillán Ferenczné, Takács Antalné, Veiszmán Istvánné, Beke Gáborné, Gregovics Lászlóné, Rottensteiner Istvánné, Morvay Vilibáldné, Galló Józsefné, Csálár Ferenczné, Frei Józsefné, Steininger Sándorné, Ujvárosi Gáborné, Meskó Jánosné, öz. Papp Sándorné, Bereczky Józsefné, Kimpál Gáborné, Vészi Lajosné, Rác Györgyné, Kiss Sándorné, Kozser N., Szondi Sándorné, Tivadar Józsefné, Tóth Istvánné, Nádasy Lászlóné, Schopper Györgyné, Vórsik Flóriánné, Pápa Lajosné, Szántay Gyuláné, Aliczky Sándorné, Zonda Györgyné, Koós Pálné, Bauer Nándorné, Zeke Lajosné, Csordás Istvánné, Kalmár Illésné, Oláh Jánosné, Papp Lajosné, öz. Rác Józsefné, Boesky Józsefné, Szokoly Józsefné, Kmezc Andrásné, Argyelán Józsefné, Záborszky Ferenczné, Makovits Ferenczné, Iványi Istvánné, Deák Jánosné, Kauczil Lipótné, Borbély Jánosné (Sarkad), Nánási Aronné, Veinstock Fülöpne, Hotya Demeterné, öz. Kiss Sándorné, Husznai Andrné, mbrózy Károlyné, Liptay Sándorné, Fehér Jánosné, Mostyán Józsefné, Kádár Gyuláné, öz. Nemes Lajosné, öz. Kauczilné, Demeter Jánosné, Bereczky Lajosné, Tóth Imréné, Molnár Gáborné.

**Leányok:** Nemes Ilonka, Kádár Ilonka, Emmer Erzsike (Gyapju), Szabó Erzsike, Hegedűs Agnes, Berke Juliska, Takács Etelka, Weiszmán Juliska, Révész Juliska, Oláh Katicza, Beke Juliska, Pap Emilia, Gáll Rózsika, Csálár nővérek, Ujvárossy Ilonka, Papp Margit, Kimpán Róza, Nyilassy Erzsike, Rác nővérek, Mile Erzsike, Kozser Ilonka, Szondi Ilonka, Tassy Kornél, Frey nővérek, Csete Erzsike, Nádasi Irén, Nádasi Karolin, Schopper nővérek, Kauczil nővérek, Dvorzszik nővérek, Tóth Karolin, Szondy Margit, Haliczky Ilonka, Pap Juliska, Koós Juliska, Bauer Juliska, Zeke Jolán, Szántay Etelka, Szikora Etelka, Baróthy nővérek, Fecserék Fanni, Papp Erzsike, Rác Irma, Szokoly Rózi, Kmetz Rózi, Ardelán Eszti, Iványi Juliska, Deák Rózsika, Kauczil Juliska, Borbély Zsuzsika, Nánási nővérek, Somlyói Margit, Kis Karolin, Husznai Piroška, Andriška nővérek, Liptay Gizella, Fehér Zsófia, Bostyán Juliska, Krtész Juliska, Magyar Ilonka, Verbőczy Mariska, Zeke Jolánka, Demeter Jolánka, Dress nővérek, Tóth Ilonka, Somlyói Etelka, Zonda Margit, Molnár Irma, Pápa Vilmuska.

**Felűfizettek:** Besser Hugó 1 kor. Dr. Szolnok Jenő 1 kor. Mertz János 2 kor. Plander Sámuel 2 kor. Morvay Vilibáld 1 kor. Steininger Sándor 50 fillér, Farkas László kereskedő 8 kor. Grócz Béla 20 kor. Bereczky Géza 4 kor. Dr. Némethy Gyula 4 kor. Pálffy Béla 2 kor. Schopper György 1 kor. dr. Szemethy Géza 8 kor. dr. Vucskics Gyula 5 kor. N. N. 3 kor. Andriška Károlyné 2 kor. Fröhlich György 2 kor. N. N. 4 kor. Lévai Márton 3 kor. Kugler Albert 10 kor. Pillán F. 1 kor. Nagy József 2 kor. Zboray Gyula 4 kor. Makucz Ernő 3 kor. Összesen 93 kor 50 fill.

Nem volna teljes a referáda, ha nem dicsernének meg Morvay Vilibáld vigalmi bizott-

sági elnököt, a felejtethetlen est buzgó, fáradtságot nem ismerő rendezéseért és ismét Veres Jánost a körmagyar betanításáért. Elismerést érdemel Maresch vendéglős konyhája és pinczéje M. O.

**Álarozos bál.** Szép sikerrel folyt le vasárnap este a Sasban a jótékonycélu álarozos bál, melynek jövedelmében a Fehér Kereszt-egylet és a Gyermekkörház osztozkodtak. Az álarozos bálon igen sokan jelentek meg többféle jelmezben. Megjelent a mulatságon városunk számos előkelősége élén öz. br. Gerliczy Félixné és öz. Des Echerolles-Kruspér Sándornéval. Tizenegy órakor nagy farsangi felvonulás volt. A legügyesebb maszkirozása álarozok értékes díjakat kaptak. A mulatság késő éjjel ért véget.

## TAVIRATOK.

### Szell bécsi utja.

Budapest, jan. 19. (Saj. tud. táv.) A »Magyar Szó« írja, hogy Szell Kálmán bécsi utja a Rákosi lakoma miatt holnapra maradt.

### Hornig püspök állapota.

Veszprém, jan. 19. (Saj. tud. táv.) Br. Hornig Károly veszprémi püspök állapota tegnap óta válságosra fordult, s az egyházi ügyek intézését Kemenes nagyprépost vette át.

### Apponyi és Fehérváry.

Budapest, jan. 10. (Saj. tud. táv.) A volt nemzeti pártiak között nagy az elkeseredés Fehérváry és a régi szabadelvűek ellen, s általános az a vélemény, hogy Apponyi nem a katonai javaslatok, hanem Fehérváry ellen működik. Állítólag a P. H. tegnapi cikkét maga Apponyi sugalmazta.

Apponyi egyik újságíró előtt kijelentette, hogy az ügy nem olyan természetű, hogy azt a sajtó útján el lehetne intézni, — s mégis állítólag Apponyi volt az, aki ez ügyről a sajtót informálta.

### Rákosi ünneplése.

— Éjjel érkezett táviratunk. —

Budapest, jan. 19. (Saj. tud. táv.) Oriási ovációban részesítették a mai banketten az újságíró-mestert; Rákosi Jenőt. Eljött a politikai és irodalmi előkelőségek színe — főrenddé váló kinevezetése alkalmából ünnepelték.

A bankettet az Otthon helyiségeiben tartották. Az asztalfőn Rákosi Szell Kálmán miniszterelnök és Singer a nemzetközi újságíró szövetség elnöke között ült. Közöttük Apponyi, Csáky, Vlasiccs, Láng és más képviselők foglaltak helyet. Az írók és hírlapírók színe-java töltötte meg zsufolásig a termet.

Rákosi gyönyörű beszédben aposztrofálta a királyt.

Kenedy Géza Szell Kálmánt, Márkus Miksa Apponyit, Csákyt s a megszíról ide fáradt idegeneket és vidékieket élteti.

Apponyi nevének említésekor frenetikus szünni nem akaró és meg-megújuló tapsvihár tört ki. Ezután Szell emelkedett szólásra, s nagy ovációban Rákosit élteti.

Sturm Albert a külföldi hírlapírókat élteti, mire Singer válaszol, Szell Kál-

mánra ürti poharát. Szell nevének kiejtésekor ismét nagy tapsvihár keletkezett, mire Singer felkiáltott:

— Önök még nem is tudják, milyen nagy okuk van Szell Kálmánt éljenezni. E politikai vonatkozása megjegyzés ismét frenetikus tapsot provokált.

Ezután Rákosit éltette a genialis újságíró mintaképét.

Csáky Rákosit mint a legfiatalabb főrendet, Vlasiccs mint az Otthon tagja, egy francia író könyvét idézve Rákosit élteti.

Most Apponyi állott szólásra s óriási ovációkban emlékezett meg a főrendi reform kezdesénél elfoglalt álláspontjára, hogy a főrendeket is választás útján kell kreálni.

Rákosi kinevezetelésében lényében az ő eszméjét látja megvalósítva, — látja, mert a választási elv alapján is főrendnek kellene lennie. (Perczeig tartó taps.)

Ezután Rákosi Jenő elragadó beszédben éltette Szell.

Nagy hatást keltett még Hercegg Ferencz, Vészi József, Spiegl Ede toasztja.

A terem zsufoltságánál fogva a mellék szobákba szorult társaságokhoz átvitték Rákosit, a hol az ünneplés megisméllődött Szalay Károly felköszöntőjére Rákosi így felelt:

— Miként Ofélia szétoztotta koszoruját, akként adok én is vissza önöknek egy-egy virágot.

Az óriás ünneplő társaság éjjelutánig maradt együtt.

Ejféli után Rákosit folyton éljenezve oszlott el a diszes társaság.

### Kossuth Ferencz betegsége.

Budapest, jan. 19. (Saj. tud. táv.) Kossuth Ferencz 8 nap óta ágyban fekvő beteg.

### Letartóztatott kém.

Bécs, január 19. (Saját tud. távirata.) Bartmann Pál főhadnagyot Bécsben letartóztatták, mert kiderült, hogy egyik nagyhatalmassággal hadügyi dolgokban paktált. 1894-ben már egy ízben 5 évi börtönbüntetést kapott kémkedésért, amit Steinban egy kitiltott századossal ki is töltött. Nemrégén egy tábornokot akart megzsarolni: s ezzel feltűnést keltett, s ezóta figyelemmel kísérték és kiderült, hogy most is egyik nagyhatalom kémje. Erre elrendelték lakásán a házkutatást, a mi megerősítette a gyanút.

### A szász trónörökösne regényéhez.

Genf, január 19. (Saj. tud. táv.) A szász trónörökösne tegnap óta Montoneban tartózkodik. Genfből Gironnal utazott el, s régi szándékához hiven Mentoneba ment. Itt a Angles szállóban béreltek lakást s itt, mint Gerardon és neje irták be magukat a vendégkönyvbe.

Genf, január 19. (Saj. tud. táv.) A trónörökösne állapota szembetűnő, s lebetegedése rövid idő múlva várható.

### Egy banktisztviselő öngyilkossági kísérlete.

Budapest, jan. 19. (Saj. tud. táv.) Eözsök Nándor az országos központi takarékpénztár igazgatója Promontornál a Dunába ugrott, de még sikerült kimenteni. Az öngyilkossági kísérlet nyomán

rögtön elrendelték a vizsgálatot, de ennek eredményéről még mi sem szivárogtatt ki.

**Munkás gyűlés.**

**Prága, jan. 19.** A terménytőzsde termében tegnap gyűlést tartottak a munkás-szövetség tagjai. A gyűlésen mintegy 3000 munkás jelent meg. A gyűlés után a munkások legnagyobb része sárt sorokban végigvonult a Grabenen, nemzeti dalokat énekelve. A rendőrség széteszlatta a tüntetőket. A nélkül, hogy kihágás történt volna. (M. T. I.)

**A venezuelai bonyodalom.**

**Caracas, jan. 19.** A Panther német hadihajó ki akarta erőszakolni a makiából lagunába való bemenetelt és bombázta a San-Carlos erődöt, a mely azonban a támadást visszaverte és a német hadihajóban tett kárt. A kormány attól tart, hogy ebből bonyodalmak származhatnak.

**Caracas, jan. 19.** Szombaton délben a Panther német hadihajó ki akarta erőszakolni a marakaiból lagunába való bemenetelt és lövöldözni kezdett a San-Carlos erődre, a mely a csatorna bejáratán uralkodik. Az erőd viszonzta a lövéseket és egy órai harcz után kényszerítette a Panther, hogy szándékától elálljon. Az erőd parancsnoka azt jelenti, hogy az erődben nem esett kár. A mikor ennek az esetnek Caracasban hire ment, a lakosság tüntetéseket rendezett. (M. T. I.)

**NYILTTÉR.**

**A tisztelt gazdaközönség figyelmébe.**

Szándékunkban levén a lenmagtermelést a lehetőséghez képest előmozdítani, hajlandóknak nyilatkozunk ezennel azon földbirtokosoknak, kik nagyobb területű földet lenmaggal óhajtanak bevetni, a szükséges vetőmagot legkitünőbb minőségben rendelkezésre bocsátani és esetleg a jövőendő termés átvételére nézve velük megfelelő megállapodást létesíteni.

Megkereséseket sziveskedjenek **Nagyvárad** képviselőnkhez **Schönfeld Lajos** urhoz czimezni.

**Kohn Adolf és Társa,**

győrizigeti olajgyára.

**Országgh Sándor**

orgonagyára

**R.-Palota. (Budapest mellett).**

Alapított 1861-ben.

Ajánlja a mai kor igényeinek mindenben megfelelő

**uj orgonáit.**

Elvállal javításokat a legjutányosabb árak mellett.

**Kisebb orgonák raktáron!**

Árjegyzéket kívánatra küldök.

**Olcsó ezüst-bevásárlás!!**

A m. kir. fémjelző hivatal által fémjelzett 13 próbás **ezüst evőkészletek 5 1/2,** **gyertyatartók és girandolok 6 1/2,** krajczár grammja

**DEUTSCH SIMON**

ékszerésznél

**Nagyvárad, Bémer-tér.**

**REGÉNY-CSARNOK.**

**Tűzzel-vassal.**

Irtá: **Slenkiewicz Henrik.** 182

— Bámulatos! mormogta Sagloba.  
— Borzasztó erre csak gondolni is! A két ségbeesés fogja el az embert, megreped a szívem és könnyekre fakadok! szolt Wolodyjovskij a kezeit összekulcsolva. A haza elveszett dicstelen halál vár reánk — szétverve ilyen sereg! elveszett! A világ vége jött már el, az utolsó ítélet közeledik!

— Ne zavarj, szolt Skrzetuski, hadd beszéljen el mindent.

Viersul hallgatott, mintha erőt akart volna gyűjteni az elmondandókhöz. Az eső esett és csak a lovak patáinak a czuppogása a sárban volt hallható. Sötét éjjel volt, az égboltozatot sűrű felhők födtek és a sötétben valósággal ijesztően hangzottak a Viersul szavai.

— Ha nem reméltem volna, hogy a harcban elesem, megörültem volna. Az utolsó ítéletről beszéltek, azt mondtátok, hogy hamarosan be fog következni, — nos, én azt hiszem, hogy már be is következett. Minden kifordul a sarkából, a rossz győzelem neskedik az erény felé, az istentagadás lett ur a világon. Ti nem láttátok azt, ami történt, de ha már a történeteknek pusztá elbeszélése is megtör benneteket, mit szóljak én, aki az egész szerencsétlenséget az egész gyalázatot a saját szememmel láttam! A szerencse nekünk kedvezett a háború elején. A herceg, miután Lasrer felett igazságot tett, minden birtokát elfejtette és csatlakozott Domokos herceghez. Valamennyien örvendeztünk ennek a szövetségnek, mert láthatólag az Isten áldása volt azok. A herceg Konstantinownál ismét győzedelmeskedett és bevette a várost, melyet az ellenség már az első rohamnál elragyott. Aztán Pilawice elé vonultak, habár a herceg ezt ellenezte. Már útközben kitört ellene az áskálódás, az irigység és az összeesküvés. A tanácskozásokon meg sem akarták hallgatni, amit mondtott, arra ügyet sem vetettek és különösen azon fáradoztak, hogy katonáit szétszórják és hogy a hatalmát így megtörjék. Ha ellenkezik: öt okozták volna az egész vereséget, de ő hallgatott, eltűrt és elszenvedett mindent. Így a főhadvezér parancsára a könnyű lovasság és az ágyúteger Kurellal és Mahnicki ezredessel Konstantinowban maradt, a lithván kapitány, Orsinski is elvált Kosicki svadronjától, ugy, hogy a herceg parancsnoksága alatt csak a Sacvilichovski huszárai, két dragonyoscsapat és az én zászlóaljammal egy része maradt.

Összesen alig kétezer ember. Ettől fogva keztek a herceggel rosszul bánni; én magam is hallottam, amikor a Domokos herceg bizalmasai így beszéltek:

— Ha most győzni fogunk, senki sem mondhatja majd, hogy a Visnoviecki műve volt.

Nyíltan beszéltek arról is, hogy ha a herceg hírneve tovább növekedik, akkor majd még az ő jelöltjét, Károly főherceget választják királynak, ami ugyancsak nem volt volna nyitokra, mert ő Kázmér főherceget akarták. Pártoskodásukkal megméltézték az egész hadsereget-valóságos pártgyűléseket tartottak, korteskedtek,

delegátusokat küldözgettek és mindennel törődtek, csak a háborúval nem. Mintha az ellenséget már szétverték volna. És ha az ünnepi lakomákról, a pazarlásról, a fénytűzésről, a pompáról beszélnek, mindarról, ami ott végbement, el se hinnétek. A Pyrrhus hada, amely pedig tündöklött az aranytól és a drágaságoktól, még az sem vetekedhetett volna ezzel a sereggel. (Folyt. köv.)

**KÖZGAZDASÁG.**

**Értéktőzsde.**

	Budapest, jan. 19.
Oszták hitel	697.—
Magyar hitel	701.—
Allamvasut	—
Rimamurányi	509.50
Magyar jelzalog	472.—
Salgótarjáni	—
Wagon-kölcsön	—

**Határidők.**

	Budapest, jan. 19.
Buza októberre	8.01
Buza áprilisra	8.98
Tengeri	5.16
Rozs okt.	6.58
Zab ápr.	6.—
Káposzta, repce, aug.	.96

**Hivatalos árfolyamok**

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1902. jan. 19-án.

Magyar aranyjárdék 4	121.—
Magyar koronajárdék	99.15
Magyar vasuti köl sön aranyban 4/5	—
Magyarvasuti kölcsön ezüstben 2 1/2%	—
Magyar keleti vasuti államkötvény 1876-ból	—
Magyar földterhermentesítési kötvény 4%	99.50
Italmérési jog megváltási kötvény	—
Horváth szlavonföldterhermentési kötvény	98.50
Magyar nyereség-sorsjegy-kölcsön	201.50
Tiszaszabályozás és szegedi sorsjegyek-kölcsön	159.50
Oszták járdék papirban	100.75
Oszták járdék papirban	100.65
Oszták járdék aranyban	120.50
Oszták korona járdék	101.—
Oszták államsorsjegyek	155.—
Oszták magyar bank részvény	15.55
Magyar hitelbankrészvény	788.—
Oszták hitelintézet részvény	693.75
Párisi vista	95.40
29 frankos arany (Napoleon'dor)	19.05
Németbirodalmi márka	117.10
Londoni vista	239.75
20 márkás arany	23.43

**SZERKESZTOI POSTA.**

**Érdeklődő.** Téves információ alapján a katonai őrszemről szóló közlemény, a mit — hasonló közös információ alapján — más lapok is ugyanígy közöltek. Ennélfogva itt közöljük helyreigazítást, hogy a katonai őrszem a tűzvédelel csak egy **vészlovast** tett, a melylyel kötelességéhez képest az őrszem figyelmét a veszélyeztetett élelmezési raktárra felhívta. Ör helyét el nem hagyhatván, így kellett jelt adnia. Ez a való tényállás.

**A. I.** Ugyan, csak nem fogja figyelmére méltatni annak a lapnak a kisedet köztölözködését! A ki Proházkát fitymálja, no az ugyan önmagát fitymálta le érdeme szerint, alaposan.

**H. G. Nagyvárad.** A Biharmegyei Takerékpénztár szombati közgyűlésén nem Fleishacker Gyula vezérigazgató, hanem Mihelyf Adolf igazgatósági tag mondott beszédet b. e. Szunyogh Péter alispán érdemeiről, s ő tette az indítványt a közgyűlés elnapolásáról.

A szerkesztésért felelős:

**Dr. V U C S K I C S G Y U L A.**

**Három magtár**

azonnal kiadó a **Biharmegyei kereskedelmi, ipar- és terményhitelbank**

Nagy, Teleky-utczai házában. 806

# A Polgári takarékpénztár részvénytársaság

## 1902. évi

# Z Á R S Z Á M A D Á S A.

TARTOZIK

Mérleg-számla

KÖVETEL

	Korona	fill.		Korona	fill.
<b>Vagyon.</b>			<b>Teher.</b>		
Pénzkészlet . . . . .	73960	22	Részvénytőke 2500 darab részvény à 200 kor. . . . .	500000	
Váltó tárcza . . . . .	1569370	96	Nyugdíj alap . . . . .	6995	94
Jelzálog kölcsönök . . . . .	147714		Betétek könyvecskékre . . . . .	1407853	39
Előlegek értékpapírokra . . . . .	28396		Visszleszámitolás . . . . .	589440	02
Zálog kölcsönök . . . . .	1932		Hitelezők . . . . .	38933	31
Értékpapírok . . . . .	4080		Jelzálog kölcsön a Mandl-féle házban	90000	
Adósok folyó számlában . . . . .	553623	35	Árverési többlet . . . . .	133	30
Ingatlanok . . . . .	265000		Fel nem vett osztalék . . . . .	264	
Felszerelvények . . . . .	6000		Átmenő tételek . . . . .	13309	
			Átviteli egyenleg 1903-ik évre	3147	57
	2650076	53		2650076	53

### Nyereség- és veszteség-számla

	Korona	fill.		Korona	fill.
<b>Veszteség.</b>			<b>Nyereség.</b>		
Üzleti költségek . . . . .			Nyereség áthozat 1901-ik évről . . . . .	138	26
Tisztí fizetések és napi biztosok illetménye . . . . .			Kamat jövedelmek . . . . .	209068	96
Kamatok, betétek és visszleszámi- tolás után . . . . .			Ingatlanok jövedelme . . . . .	3046	34
Összes adók . . . . .			Jutalékok . . . . .	1458	14
Átmenő tételek:			Tartalék alap áthozata . . . . .	40000	
előre felvett kamatok . . . . .	16835				
le előre fizetett kamatok . . . . .	3526				
Veszteség leírások:					
ingatlanokból . . . . .	49661	65			
behajthatlanná vált váltók, folyó számlai követelések, per és óvás költségek . . . . .	33045	37			
felszerelvényekből . . . . .	1326				
Átviteli egyenleg 1903-ik évre					
				253711	70

Nagyvárad, 1902. december hó 31.

**Fleischhacker Hugó,**  
pénztárnok.

**Aczél Zsigmond,**  
h. igazgató.

**Balog Vilmos,**  
főkönyvelő.

AZ IGAZGATÓSÁG:

**Sarkadi Tihamér,**  
elnök.

Deutsch Simon      Dr. Radó Ignác  
Dr. Kiss Döme      Schwarcz Márton  
Laendler Ferenc      Stern Mózes  
Dr. Weisz Márton

A FELÜGYELŐ BIZOTTSÁG:

**Dr. Munk Béla,**  
elnök.

Róz Simon              Sas Ede  
Weisz Ernő.

Nyert a 1903. évi közgyűlésében Nagyváradon.